

Sygn. akt I ACa 403/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2014r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Wincenty Ślawski</i>
Sędziowie:	<i>SSA Anna Beniak (spr.)</i> <i>SSO del. Elżbieta Zalewska - Statuch</i>
Protokolant:	st.sekr.sądowy Jacek Raciborski

po rozpoznaniu w dniu 12 września 2014r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. R.**

przeciwko **J. F.**

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 20 grudnia 2013r. sygn. akt X GC 133/13

1. ***oddala apelację;***
2. ***zasądza od D. R. na rzecz J. F. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;***
3. ***przyznaje adwokatowi J. B. prowadzącemu Kancelarię Adwokacką w Ł. wynagrodzenie w kwocie (...) (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych brutto za świadczenie powodowi nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu i nakazuje wypłacenie tej kwoty ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi.***

Sygn. akt I ACa 403/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 grudnia 2013 roku w sprawie z powództwa D. R. przeciwko J. F. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach procesu.

Powyższy wyrok został wydany w oparciu o poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne, a z których wynika, że nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Okręgowy w Łodzi w dniu 24 czerwca 2008 r., sygn. akt X GNc 165/08 zasądzono od D. R. na rzecz (...) S.A. w I. kwotę 181.043,10 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 11 września 2007 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2.264 zł tytułem kosztów sądowych i kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Wskazany nakaz zapłaty został wydany w oparciu o weksel, który kwestionowany jest przez powoda. W dniu 13 października 2009 r. pozwany J. F. w drodze umowy cesji nabył wierzytelność ujętą w nakazie zapłaty od (...) S.A. w I. (następcy prawnego (...) S.A. w I.).

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 16 grudnia 2009 r., sygn. akt X GCo 373/09, nadano nakazowi zapłaty Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 24 czerwca 2008 r. klauzulę wykonalności na rzecz pozwanego J. F.. W oparciu o tenże tytuł wykonawczy pozwany wszczął przeciwko powodowi postępowanie egzekucyjne, które prowadzone było przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi J. Z., w sprawie sygn. akt KM 2/10. Sprawa została zakończona w dniu 19 maja 2010 r., zaś tytuł wykonawczy zwrócono wierzycielowi.

W dniu 26 listopada 2010 r. powód wniósł do Prokuratury Rejonowej Ł. w Ł. doniesienie o popełnieniu przestępstwa sfalszowania jego podpisu na wekslu wykorzystanym w procesie, który toczył się przed Sądem Okręgowym w Łodzi w sprawie X GNc 165/08. W związku z tym zawiadomieniem toczyło się postępowanie karne, w trakcie którego zasięgnięto opinii kryminalistycznej biegłego z zakresu badania dokumentów, w oparciu o którą stwierdzono, że podpis na przedmiotowym wekslu nie został nakreślony przez D. R., przy czym nie ustalono, kto podpis ten złożył. W dniu 27 września 2011 r. postępowanie karne zostało umorzone wobec niewykrycia sprawcy.

W świetle powyższych okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że powództwo było bezzasadne.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że powód nie wskazał wyraźnie, na której podstawie z art. 840 k.p.c. opiera swe roszczenie, podnosząc jedynie, że nakaz zapłaty został oparty na dokumencie podrobionym, a więc nadanie klauzuli wykonalności było nieprawidłowe.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy dokonał analizy podstaw wytoczenia powództwa opozycyjnego wskazanych w przepisie art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Odnosząc się do pierwszej z nich, Sąd pierwszej instancji wskazał, że powód nie przeczył zdarzeniom, na którym oparto wydanie klauzuli wykonalności, w szczególności nie kwestionował przejścia uprawnienia na pozwanego na podstawie umowy cesji zawartej z pierwotnym wierzycielem w dniu 13 października 2009 r.

W dalszej części rozważań Sąd Okręgowy odniósł się do drugiej podstawy powództwa opozycyjnego, tj. art. 840 § 1 pkt 2, podkreślając że ma ona miejsce wtedy gdy po powstaniu tytułu egzekucyjnego, a gdy tytułem tym jest orzeczenie sądowe - po zamknięciu rozprawy, nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Sąd pierwszej instancji wyraźnie skonstatował, że podstawą powództwa opozycyjnego nie mogą być zarzuty skierowane przeciwko orzeczeniu, zmierzające do zmiany jego treści. Przedmiotem rozpoznania w sprawie wszczętej powództwem opozycyjnym nie mogą być bowiem zdarzenia istniejące przed powstaniem tytułu, korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, gdyż wówczas jego uwzględnienie prowadziłoby do zanegowania tej powagi i zakwestionowania prawomocnych orzeczeń, co jest niedopuszczalne. Sąd rozpoznający powództwo opozycyjne jest jednak bezwzględnie związany wyrokiem wydanym w sprawie między wierzycielem a dłużnikiem co do ustalonego w sentencji obowiązku świadczenia.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy podniósł, że nawet jeśli przyjąć, że doszło do sfalszowania podpisu powoda pod wekslem to okoliczność ta zaistniała przed wydaniem nakazu zapłaty w dniu 24 czerwca 2008 r., a zatem nie może być ona skuteczną podstawą powództwa opozycyjnego i dlatego powództwo zostało oddalone.

O kosztach procesu Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. z uwzględnieniem zasady odpowiedzialności za wynik procesu. O wynagrodzeniu należnym adwokatowi reprezentującemu w procesie powoda z urzędu, które to wynagrodzenie nie zostało uiszczone przez stronę w całości ani w części, Sąd Okręgowy rozstrzygnął

w oparciu o § 19, 20 w zw. z § 2 ust. 3 i § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację wywiódł powód, zaskarżając wyrok w punkcie 1 i 2 sentencji.

Skarżący podniósł zarzut naruszenia prawa procesowego, tj. art. 840 § k.p.c. poprzez uznanie, że dokonanie fałszerstwa podpisu powoda pod wekslem stanowiącym podstawę wydania nakazu zapłaty, które to fałszerstwo zostało stwierdzone postanowieniem Prokuratury, wydanym po wydaniu nakazu zapłaty i nadaniu klauzuli wykonalności, nie stanowi przesłanki skutecznego wniesienia powództwa opozycyjnego.

W konkluzji powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, udzielonego powodowi z urzędu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie była zasadna i podlegała oddaleniu.

Sąd Apelacyjny podzielił w całości ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Okręgowego poczynione w niniejszej sprawie. Wytoczone w niniejszej sprawie powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego – stanowi środek obrony dłużnika przed egzekucją. Jest prawnym środkiem, który może doprowadzić do zniweczenia skutków prawomocnego orzeczenia. Pamiętać jednak należy, że badanie w trybie art. 840 sprawy prawomocnie zakończonej nie prowadzi do ponownego merytorycznego jej rozpoznania. Sąd w tym postępowaniu nie może kontrolować słuszności wyroku sądowego w chwili jego wydania nawet wówczas, gdy – jak to określa się w literaturze przedmiotu – nastąpiło podstępne wyłudzenie orzeczenia.

Jak już wskazywał Sąd Okręgowy strona powodowa nie wskazała na której podstawie z art. 840 k.p.c. opiera swe roszczenie, ograniczając się jedynie, do podania, że nakaz zapłaty został oparty na dokumencie podrobionym, a więc nadanie klauzuli wykonalności było jej zdaniem nieprawidłowe. W tej sytuacji rozważeniu podlegają dwie pierwsze podstawy.

Stosownie do treści art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście.

Jak wynika z treści tego przepisu o zakresie postępowania prowadzonego na jego podstawie decyduje to, jaki tytuł egzekucyjny jest podstawą egzekucji. Powództwo przeciwegzekucyjne nie może w żadnym wypadku kwestionować ani też nie uchyla powagi rzeczy osądzonej. Powództwo opozycyjne oparte na omawianej podstawie, jest dopuszczalne jedynie wtedy, gdy nie występują przeszkody w postaci niedopuszczalności drogi sądowej, powagi rzeczy osądzonej lub zawisłości sporu. W przedmiotowej sprawie tytułem egzekucyjnym był prawomocny nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, którego to dotyczy cecha powagi rzeczy osądzonej. Nie jest zatem dopuszczalne jego wzruszenie na mocy art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. w drodze kwestionowania istnienia obowiązku wynikającego z powyższego nakazu zapłaty.

Jeśli chodzi o drugą przesłankę wynikającą z zacytowanego przepisu, czyli przejście obowiązku wynikającego z tytułu wykonawczego, to w doktrynie do grupy zarzutów skierowanych przeciwko wykonalności danego tytułu wykonawczego zaliczane są np. brak dokumentów, na podstawie których nadano klauzulę wykonalności, wskazującą przejście uprawnienia lub obowiązku na stronę, czy też niewykazanie ziszczenia się warunku wskazanego w tytule egzekucyjnym. Zaprzeczenie zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, obejmuje zatem takie okoliczności, które świadczą, że wadliwościach zaistniałych w toku nadawania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności.

W niniejszej sprawie sformułowania żądania pozwu wskazują, że trafna była konstatacja Sądu Okręgowego, iż powód w istocie nie przeczył zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności na rzecz pozwanego. D. R. nie kwestionował prawomocności nakazu zapłaty, jako tytułu egzekucyjnego, ani ważności umowy cesji wierzytelności zawartej w dniu 13 października 2009 roku pomiędzy pozwanym, a pierwotnym wierzycielem (...) S.A.

Apelujący dla uzasadnienia swoich twierdzeń wskazywał, że Sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia art. 840 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że dokonanie fałszerstwa podpisu powoda pod wekslem, stanowiącym podstawę wydania nakazu zapłaty nie stanowi przesłanki skutecznego wniesienia powództwa opozycyjnego.

W tej sytuacji konieczne było też przeanalizowanie treści art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo jego ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe dłużnik może także oprzeć takie powództwo na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

W przedmiotowej sprawie powód nie powoływał się na żadną ze wskazanych okoliczności. Tytułem egzekucyjnym był nakaz zapłaty wydany w dniu 24 czerwca 2008 roku, a pozwany J. F. wnosił o nadanie na jego rzecz klauzuli wykonalności już prawomocnemu nakazowi zapłaty. Nastąpiło to postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 16 grudnia 2009 roku w sprawie o sygn. akt X GCo 373/09.

W odniesieniu do takiego prawomocnego tytułu egzekucyjnego, który korzysta z powagi rzeczy osądzonej nie jest dopuszczalne powoływanie się na zdarzenia, mające miejsce przez jego powstaniem. Powództwo opozycyjne nie prowadzi bowiem do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy, która została zakończona prawomocnym orzeczeniem, jak również nie może ono zmierzać do uchylecia powagi rzeczy osądzonej, czyli do wzruszenia prawomocnego rozstrzygnięcia Sądu stanowiącego tytuł egzekucyjny.

Powoływany w pozwie i obecnie w apelacji fakt wszczęcia i prowadzenia przez Prokuraturę Rejonową Ł. postępowania w sprawie sfalszowania podpisu, które ostatecznie zakończyło się umorzeniem dochodzenia wobec niewykrycia sprawcy, nie zmienia tego, że okoliczność niepodpisywania weksla musiała być znana powodowi w czasie prowadzenia postępowania nakazowego, a przynajmniej w dacie dowiedzenia się o wydaniu nakazu zapłaty. Wtedy należało podjąć odpowiednie kroki prawne zmierzające do jego wzruszenia. Natomiast okoliczność prowadzenia dochodzenia w sprawie sfalszowania podpisu powoda już po wydaniu nakazu zapłaty nie daje powodowi samodzielnej podstawy do przyjęcia, iż wniesione przez niego powództwo jest zasadne w oparciu o podstawę określoną w treści art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

Ustawodawca objął bowiem zakresem tegoż przepisu wyłącznie zdarzenia o charakterze materialnoprawnym, czyli takie, które nastąpiły po powstaniu tytułu egzekucyjnego bądź po zamknięciu rozprawy, a prowadzą do wygaśnięcia zobowiązania lub wskutek których zobowiązanie to nie może być egzekwowane.

Chodzi tu w szczególności o spełnienie świadczenia, potrącenie oraz niezależne od woli stron, takie jak przedawnienie roszczenia, niemożność świadczenia wskutek okoliczności za które dłużnik nie odpowiada. W stosunku zaś do zdarzeń mających miejsce przed zamknięciem rozprawy, przepis ten wprowadza prekluzję wyłączając możliwość powoływania się na te okoliczności.

Chcąc zatem kwestionować zapadłe rozstrzygnięcie D. R. powinien był w postępowaniu nakazowym złożyć zarzuty od nakazu zapłaty i wówczas powołać się na okoliczność sfalszowania jego podpisu pod wekslem, stanowiącym podstawę do wydania nakazu zapłaty, przedstawiając na potwierdzenie swoich twierdzeń wszystkie fakty i dowody, które mogły by mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Skoro nie wystąpił z taką akcją, a później nie występował o wskazywane przez Sąd Okręgowy wznowienie postępowania zakończonego nakazem zapłaty, to nie może w

powództwie przeciwegzekucyjnym powoływać się na okoliczności zmierzające do zakwestionowania prawomocnego orzeczenia sądowego.

Skoro nie wystąpiła żadna z enumeratywnie powołanych w art. 840 k.p.c. przesłanek powództwa przeciwegzekucyjnego, to sam fakt występowania w obrocie prawnym prawomocnego tytułu egzekucyjnego wydanego według twierdzeń powoda na podstawie weksla z podrobionym podpisem, a następnie zaopatrzonego w klauzulę wykonalności nie może być uznany za otwierający powodowi drogę do powództwa opozycyjnego.

Konkludując Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które wskazywały na merytoryczną bezzasadność wniesionego powództwa opozycyjnego, jako zmierzającego w istocie do wzruszenia prawomocnego nakazu zapłaty. Z tych też względów, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powoda, jako bezzasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd drugiej instancji orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 2 ust. 1-2, § 6 pkt 6 w związku z § 13 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz. U. 2013 r. poz. 461) i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.700 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Na podstawie § 2 ust. 1-3, § 6 pkt 6 w związku z § 13 ust 1 pkt 2 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013 r. poz. 461) przyznano pełnomocnikowi powoda wynagrodzenie w kwocie 3.321 złotych brutto za świadczenie powodowi nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym i nakazał wypłacić tę kwotę ze Skarbu Państwa – Sądowi Okręgowemu w Łodzi.